

ETAPY ROZWOJU MOWY

Pierwszy krzyk

Wszyscy znamy ten wzruszający moment, w którym słyhać pierwszy krzyk nowo narodzonego dziecka. Właśnie ten krzyk, połączony z czynnością oddychania, informuje, że maluch ma sprawne narządy oddechowo-fonacyjne. Mało tego na postawie pierwszego krzyku noworodka można wnioskować o ewentualnych nieprawidłowościach ośrodkowego układu nerwowego.

Głuzenie

Kolejnym etapem rozwoju mowy człowieka jest głuzenie, czyli przeróżne „ggggh”, „khhkhhkhh” i inne zbitki głosek trudne do rozróżnienia. W dźwiękach głuzenia nie należy się doszukiwać, żadnego znaczenia, nawet gdyby się nam wydawało, że te odgłosy przypominają wyrazy. Te ekspresje głosowe wynikają z pozytywnych stanów emocjonalnych i są odruchem bezwarunkowym – stanowią trening narządów artykulacyjnych przygotowujący do mówienia. Głuzenie pojawia się samorzutnie w 2.-4. Miesiącu życia, nawet u dzieci głuchych od urodzenia.

Gaworzenie

W 5.-8. Miesiącu maluch zaczyna w sposób świadomy powtarzać dźwięki i sylaby z różnych słów, które zapadły w jego pamięć słuchową. „Ma-ma-ma”, „da-da-da”, „ba-ba”, „la-la” – to jest gaworzenie. Takie sylaby jak „ba-ba” nie oznaczają tego, że maluch powiedział swoje pierwsze słowo, czyli „babcia”. Dziecko w dalszym ciągu trenuje swój aparat słuchowo-artykulacyjny.

Około 9.-10. Miesiąca maluch powinien reagować na swoje imię oraz proste polecenia typu „daj-weż”

Podsumowując - do 1. Roku życia dziecko komunikuje się z otoczeniem krzykiem, płacze, okrzykami, tworami dźwiękonaśladowczymi, mimiką i gestami. Poprawnie wymawia tylko kilka głosek: samogłoski a,e,i oraz spółgłoski m,b,n,t,d.

Okres melodii

Okres do 1. roku życia w logopedii nazywa się okresem melodii. W tym czasie powinno się do dziecka dużo mówić, opowiadać mu o otoczeniu, które spostrzega, nazywać przedmioty i czynności. Pamiętajmy, że dziecko uczy się mowy kanałem wzrokowo-słuchowym, a więc na podstawie tego, co widzi i słyszy.

Okres wyrazu

Okres od 1. do 2. roku życia nazywamy okresem wyrazu. Wtedy dziecko zaczyna wypowiadać pojedyncze słowa lub fragmenty słów. Artykulacja malucha jest jeszcze niedokształcona, ale w tym, jak mówi, możemy już usłyszeć poprawną melodię, akcent i rytm. Dziecko wymawia wszystkie samogłoski ustne, ale nadal nie wszystkie spółgłoski: do tych z okresu melodii należy dołączyć p',n',s',i(j),k,k'. Dziecko nie potrafi jeszcze wymawiać wszystkich słów, więc je upraszcza, wówczas możemy usłyszeć: blymblym zamiast samochód, tot zamiast kot.

Okres zadania

Przypada na 2. I 3. rok życia. W tym czasie maluch rozwija wypowiedzi pod względem gramatycznym. Zna coraz więcej określeń oraz nazw czynności i przedmiotów. Pozwala mu

to budować zdania. Dziecko w tym wieku nie wymawia jeszcze wszystkich głosek, a jedynie wszystkie samogłoski oraz następujące „nowe” spółgłoski: p,p',b,b', m,m',w,w', f,f',k,k', g,g',t,d,ł,l,l'. Nadał ułatwia sobie wymowę głoski r głoską l lub j.

Okres swoistej mowy dziecięcej

Dziecko trzyletnie potrafi się porozumiewać z otoczeniem, mowa jego jest ukształtowana, ale nie pozbawiona błędów. U czterolatków nadal występują zniekształcenia ale w nieco mniejszym stopniu. Dziecko używa wielu neologizmów językowych.

Dziecko trzyletnie powinno już wymawiać wszystkie samogłoski ustne i nosowe, spółgłoski : p, b, m, f, w, ś, ź, ć, dź, ń, k, g, h, t, d, n, l, ł, j. Pojawiają się także głoski : s, z, c, dz. W mowie potocznej często dziecko zastępuje głoski dla niego trudne przez łatwiejsze odpowiedniki.

Dziecko czteroletnie doskonali zdobyte umiejętności, zadaje bardzo dużo pytań, używa coraz bardziej złożonych zdań i potrafi opowiadać o wydarzeniach z niedalekiej przeszłości.

W sferze artykulacji:

- utrwalają się głoski s, z, c, dz
- głoski sz, ź, cz, dź mogą być zastępowane przez s, z, c, dz (jest to tzw. Seplenienie fizjologiczne)
- czasami pojawia się głoska r, choć jej brak nie powinien jeszcze niepokoić
- może pojawić się tzw. hiperpoprawność np. zamiast cukierek – czukierek

Dziecko pięcioletnie posługuje się pełnymi zdaniami, poprawnymi gramatycznie i zrozumiałymi dla otoczenia. Malec potrafi opowiadać długie historie i rozmawiać o swoich uczuciach. Umie definiować przedmioty za pomocą ich funkcji.

W sferze artykulacji:

- potrafi powtórzyć sz, ź, cz, dź choć w mowie potocznej może jeszcze pojawiać się seplenienie
- głoska r często jest wymawiana lub zastępowana przez l np. rower- lowel

Dziecko sześcioletnie buduje zdania złożone, umie przytoczyć historyjkę składającą się z kilku części. Lubi żarty i gry słowne.

W sferze artykulacji:

- potrafi prawidłowo wypowiadać wszystkie głoski
- doskonali wymowę trudnych zbitek głoskowych
- doskonali różnicowanie głosek sz, ź, cz, dź oraz s, z, c, dz np. cukiereczek, znaczek, córeczka.

Należy pamiętać, że każde dziecko jest inne i rozwija się we własnym tempie! Niewielkie opóźnienia w rozwoju mowy nie powinny być powodem do niepokoju. Opóźnienia w pojawianiu się poszczególnych stadiów rozwoju mowy nie powinny przekraczać sześciu miesięcy.

Bibliografia

1. Styczek I., Logopedia, Warszawa 1983, PWN
2. Demel G., Minimum logopedyczne nauczyciela przedszkola, Warszawa 1994, WSiP
3. Wnukowska K., Czy moje dziecko mówi poprawnie? – poradnik logopedyczny, Gdańsk 2010, Harmonia